

Tradycje górnicze Miedzianki ŁASZCZYŃSCY

A. Karol Łaszczyński
Dr. Robert Łaszczyński

Tradycje górnicze Miedzianki **ŁASZCZYŃSCY**

pod redakcją Andrzeja Rembalskiego i Ireneusza Suligi

Kielce 2023

Recenzenci:

prof. dr hab. inż. Mirosław Karbowniczek
AGH – Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica w Krakowie

prof. dr hab. Zbigniew J. Wójcik
Instytut Historii Nauki im. L.A. Birkenmajerów PAN w Warszawie

Redakcja techniczna i projekt okładki: dr Paweł Król, inż. Jacek Pernal

Zdjęcia: Tadeusz Karwan, Aldona Garbacz-Klempka, Dominika Król-Lemiecha,
Paweł Król, Marek Mazurek, Andrzej Młynarczyk (UM Kielce), Grzegorz Pabian,
Dariusz Rozmus, Ireneusz Suliga,
zbiory Anny Kulińskiej z Leszna, zbiory Michała Łaszczyńskiego z Gdyni,
zbiory Archiwum Państwowego w Kielcach,
zbiory Działu Historii Naturalnej Muzeum Narodowego w Kielcach,
zbiory Muzeum Górnictwa i Hutnictwa Staropolskiego w Warszawie

Copyright by: Świętokrzyska Grupa Przemysłowa INDUSTRIA S. A.

Wydawca: Świętokrzyska Grupa Przemysłowa INDUSTRIA S. A.

ISBN 978-83-65508-45-4

Realizacja: Agencja JP s.c. 25-505 Kielce ul. Składowa 10

SPIS TREŚCI

SŁOWO WSTĘPNE	5
Dedycje tomu	
Profesorowi doktorowi habilitowanemu inżynierowi Tadeuszowi Karwanowi	11
Profesorowi doktorowi habilitowanemu Zbigniewowi Wójcikowi	12
OD WYDAWCY	13
mgr Szczepan Ruman – Prezes ŚGP INDUSTRIA S.A.	13
Świętokrzyska Grupa Przemysłowa INDUSTRIA S.A.	14
PRZEDMOWA	17
prof. dr hab. inż. Marek Dziarmagowski	17
mgr inż. Robert Jaworski	19
PRACE BIOGRAFICZNE	21
mgr Anna Kulińska – <i>Rola kobiet w rodzinie Łaszczyńskich</i>	21
Michał Łaszczyński – <i>Wspomnienia Stanisława Romana – syna Bolesława – o braciach Łaszczyńskich</i>	51
dr Paweł Król, dr hab. Anna Mader-Fijałkowska – <i>Miedzianka oraz pamiątki po rodzinie Łaszczyńskich w zbiorach Muzeum Narodowego w Kielcach</i>	63
mgr Stanisław Krupa – <i>Ślady rodu Łaszczyńskich w zbiorach Muzeum Górnictwa i Hutnictwa Staropolskiego w Warszawie</i>	73
mgr Konrad Maj – <i>Źródła związane z działalnością Stanisława i Bolesława Łaszczyńskich w zasobie Archiwum Państwowego w Kielcach</i>	96
GEOLOGIA I GÓRNICTWO	111
prof. dr hab. Zbigniew Wójcik – <i>Kopalnia w Miedziance w latach okupacji austriackiej (Epizody geologiczne)</i>	111
dr Grzegorz Pabian – <i>Powierzchniowe pozostałości działalności górniczej na obszarze góry Miedzianki – kontekst geograficzny</i>	123
WYNAŁAZKI BRACI ŁASZCZYŃSKICH I ICH ASPEKTY TECHNOLOGICZNE	131
prof. dr hab. inż. Tadeusz Karwan, prof. dr hab. inż. Mirosław Karbowniczek, dr inż. Ireneusz Suliga – <i>Tradycje wytwarzania cynku na ziemiach polskich</i>	131
prof. dr hab. inż. Tadeusz Karwan, dr hab. inż. Aldona Garbacz-Klempka, prof. AGH – <i>Z metalurgicznych badań odsrebrzania ołowiu metodą kupelacji</i>	149

dr hab. Andrzej J. Wójcik, prof. PAN – <i>Towarzystwo „Miedziankit” w Sosnowcu</i>	171
dr hab. Andrzej J. Wójcik, prof. PAN – <i>Miedziankit w prasie górniczej</i>	172
DZIEDZICTWO KULTUROWE MIEDZIANKI I GMINY CHĘCINY	173
dr Andrzej Rembalski – <i>Góra Miedzianka w Paśmie Chęcińskim</i>	
<i>Gór Świętokrzyskich jako atrakcja turystyczna w literaturze krajoznawczej</i>	173
mgr inż. Robert Jaworski – <i>Walory przyrodniczo-kulturowe ważnym elementem rozwoju turystycznego Gminy i Miasta Chęciny</i>	185
ANEKSY	192
dr Paweł Król – <i>Stanisław Łaszczyński o polskich geologach, czyli „Kilka uwag kwestyj miedzi kieleckiej”</i>	192
dr Paweł Król – <i>Wycieczka Stanisława Łaszczyńskiego do Turkiestanu</i>	204
dr Bolesław Łaszczyński – <i>Odczyt o Miedziance wygłoszony w Muzeum Przemysłu i Rolnictwa 16. II. 1905</i>	214
dr Stanisław Łaszczyński – <i>Współczesne zagadnienia techniczne</i>	223
<i>Wydarzenia upamiętniające Stanisława i Bolesława Łaszczyńskich</i>	230
Przesłanie prof. Tadeusza Karwana	238
List prof. Zbigniewa Wójcika do mgr. inż. Roberta Jaworskiego Burmistrza Gminy i Miasta Chęciny	239

INDUSTRIA
Świętokrzyska Grupa Przemysłowa

**CENTRALNY
KLASTER WODOROWY**
im. Braci Łaszczyńskich

dr Paweł Król
Muzeum Narodowe w Kielcach

dr hab. Anna Fijałkowska-Mader
Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy
Oddział Świętokrzyski

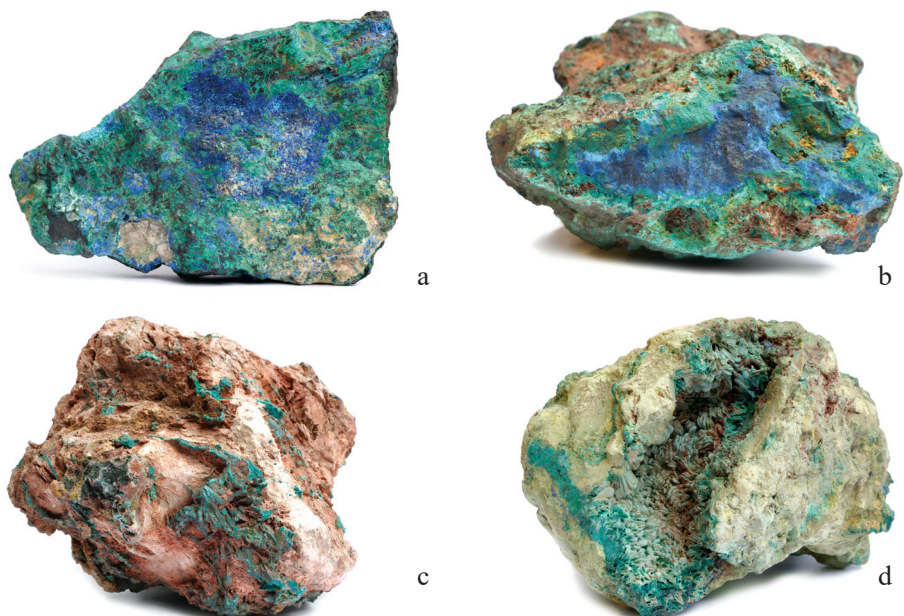
Miedzianka oraz pamiątki po rodzinie Łaszczyńskich w zbiorach Muzeum Narodowego w Kielcach

W 1908 r. powołano Oddział Kielecki Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego (PTK) oraz muzeum, którego rozwój na forum lokalnym wraz z działaniami formalnymi towarzystwa, artykułami w prasie regionalnej i ogólnopolskiej jego członków, odgrywało zasadniczą rolę w propagowaniu przyrody Kielecczyzny. Istotną część zbiorów muzealnych stanowiła kolekcja okazów geologicznych. W związku z tym, iż nie odnaleziono dokumentów inicjujących powstanie muzeum PTK, data wpisu pierwszego obiektu do inwentarza w dn. 08 października 1908 r. uznawana jest za początek istnienia tej placówki. Stała się ona protoplastą obecnego Muzeum Narodowego w Kielcach (MNKi), której zbiory do dziś stanowią ważną część kolekcji muzealnej.

Najstarsze eksponaty mineralogiczne, pochodzące z Miedzianki, zgromadził w latach 1909-1939 geolog Jan Czarnocki (1889-1951) – w okresie 1909-1914 jako uczeń i student, współpracownik muzeum PTK, natomiast w latach 1918-1939 jako pracownik Państwowego Instytutu Geologicznego¹. W większości są to duże i wyjątkowe okazy minerałów miedzi: malachit, azuryt, chryzokola, chalkozyn, chalkopiryt jak również ich naloty i naskorupienia na wapieniach oraz paragenezy z galeną i barytem (ryc. 1)².

¹ A. Rembalski, Z. Wójcik, *Jan Czarnocki (1889-1951). Geolog i regionalista kielecki*, Kielce, 2020, s. 23-48, 68.

² MNKi/P/163-164, 175-177, 179-180, 183-184, 189-193, 198, 200, 413, 455-467. Zbiór ten wymaga specjalistycznych badań mineralogicznych, mogących wykazać występowanie jeszcze innych minerałów miedzi.

Ryc. 1. Minerale z Miedzianki: 1a, 1b – Chalkozyn z malachitem i azurytem (MNKi/P/185, 176), 1c – skrasowiały wapień z żyłkami malachitu (MNKi/P/193), 1d – kawerna z malachitem (MNKi/Pf/3242), (wym. 9x8x15 – 20x15x7 cm)

Kolejne znaczące muzealia zostały pozyskane dopiero w 1995 r. Pochodziły one z wystawy zorganizowanej przez muzeum w setną rocznicę urodzin J. Czarnockiego³. Na potrzeby organizacji ekspozycji córka J. Czarnockiego, doc. Katarzyna Czarnocka-Pawłowska (1917-2020), przekazała w depozyt do Muzeum Narodowego w Kielcach olbrzymi materiał dokumentacyjny, obejmujący 594 pozycje, m. in. rękopisy, dzienniki polowe, plany, mapy, rysunki, zdjęcia i wiele pamiątek. W 1995 r. został on przekazany w darze, który ofiarodawczyni uzupełniła w kolejnym roku o unikatową kolekcję 187 szklanych negatywów autorstwa J. Czarnockiego i Edmunda Massalskiego (3 negatywy) z lat 1912-1937⁴.

³ Wystawę prezentowano w dn. 16.11.1989 - 28.02.1990, termin jej otwarcia skorelowano z rozpoczęciem sesji naukowej poświęconej J. Czarnockiemu, zorganizowanej w Oddziale Świętokrzyskim PiG w Kielcach. *Kronika muzealna 1989*, „Rocznik Muzeum Narodowego w Kielcach”, 1995, t. 18, s. 332-333.

⁴ Przekaz tych unikatowych materiałów zapoczątkował założenie inwentarza historycznego w Dziale Historii Naturalnej, w którym do dziś gromadzone są muzealia dotyczące życia i działalności przyrodników kieleckich.

W omawianym zbiorze znajduje się 7 fotografii⁵ przedstawiające górę Miedziankę, niestety prawie wszystkie bez dat, wykonane przed rokiem 1938 (ryc. 2)⁶.

Ryc. 2. Góra Miedzianka, widok od południowego-wschodu, fot. Jan Czarnocki, przed 1938 r. Zbiory Działu Historii Naturalnej Muzeum Narodowego w Kielcach, MNKi/Ph/54

Większość, to widoki samej góry oraz panoramy ze szczytu w stronę Chęcín. Jedyna fotografia, wykonana w 1918 r., przedstawia zakład i kamieniołomy od strony północno-wschodniej. Bardzo interesującymi materiałami z okresu eksploatacji miedzi przez okupantów austriackich jest zespół dokumentów opisany jako „Miedzianka 1915”⁷, który zawiera m. in. rękopisy i maszynopisy w języku niemieckim, dotyczące złóż kopalni miedzi w Miedziance i Miedzianej Górze (14 września 1915 r.), inspekcji kopalń w wyżej wymienionych miejscowościach i na Karczówce oraz krótki opis wydobycia rud żelaza i funkcjonowania zakładów nad Kamienną (13 sierpnia 1915 r.). Ponadto dwa pisma urzędowe, wykaz oficerów mających doświadczenie w górnictwie, opis kopalni w Miedzianej Górze (w języku polskim), oraz mapki występowania miedzi, ołowiu i żelaza na obszarze Wyżyny Kieleckiej, okolic Kielc, Miedzianki i Miedzianej Góry. Jedna z nich przedstawia plan kopalni w Miedziance z 1916 r. (jest to oryginalny

⁵ MNKi/Ph/48-54.

⁶ Krańcową datę skonsultowano z doc. K.Czarnocką-Pawłowską w chwili przyjęcia daru. J. Czarnocki był po 1937 r. pochłonięty reorganizacją Państwowego Instytutu Geologicznego w Warszawie; A. Rembalski, Z. Wójcik, *Jan Czarnocki (1889-1951)*..., s. 72.

⁷ MNKi/Ph/179/1-5

rysunek na kalce, kolorowany, którego odrys opublikowano w *Pracach geologicznych* J. Czarnockiego)⁸. Kolejnym ciekawym zestawem dokumentów znajdującym się w zbiorach, są materiały przygotowane w 1937 r.⁹, przez „Grupę Organizacyjną Towarzystwa dla uruchomienia i eksploatacji KOPALNI MIEDZI w Miedziance”, obejmujące: *Memoriał w sprawie uruchomienia i eksploatacji kopalni miedzi w Miedziance pod Chęcunami, województwo Kieleckie, Program eksploatacji i badań poszukiwawczych w obecnie nieczynnej /zalanej/ kopalni miedzi w Miedziance, Program prac przy uruchomieniu kopalni rudy miedzianej w Miedziance i Wstępny kosztorys uruchomienia i eksploatacji kopalni*. Pierwsze dwa dokumenty opracowali: inż. H. Karpiński, inż. E. Szymański i płk w st. sp. J. Drużyna-Krukowski. Załączono również odpis komunikatu J. Czarnockiego *O tektonice okolic Miedzianki w związku ze złożami miedzi tegoż obszaru* pochodzący z „Posiedzeń Naukowych PIG”, nr 24, 1929, s. 29. Na szczególną uwagę zasługują dwa dokumenty: przetłumaczone z języka niemieckiego *Sprawozdanie z wydobywania miedzi z kopalni Miedzianka koło Kielc w Polsce*, opracowane przez przysięgłego inżyniera górniczego Wiktora Führenkranza w 1920 r. oraz odbitka ozalidowa (kolorowana) planu kopalni z 1918 r. Dopełnieniem tych dokumentów są okazy geologiczne. W 24 blaszanych pudełkach po sponkach górniczych, znajdują się próbki minerałów miedziowych i skał wraz z opisami w języku niemieckim zawierającymi ich nazwę, miejsce pobrania okazu oraz procentową zawartość miedzi¹⁰. Pochodzą one z okresu I wojny światowej, kiedy kopalnię eksploatowali Austriacy. Pudełka mają wymiary 7x7x4 cm, a na kilku z nich, znajdują się pozostałości czerwonego papieru z nadrukowaną nazwą producenta. Z odczytanych fragmentów napisów wynika, że zapalniki wyprodukowała austriacka firma „Hirtenberger Patronen - Zündhütchen - und Metallwaarenfabrik Keller & Compagnie“, która pod tą nazwą funkcjonowała w latach 1887-1896¹¹.

Kolejnym darem, w którym znalazły się materiały związane z rodziną Łaszczyńskich oraz działalnością górniczą w Miedziance jest kolekcja Jerzego Fijałkowskiego (1932-2011), przekazana do zbiorów muzeum w 2007 r. Donator był geologiem, geomorfologiem, inżynierem górniczym, regionalistą, niestrudżonym popularyzatorem wiedzy o Kielecczyźnie, autorem kilkunastu książek i kilkuset artykułów publikowanych w periodykach regionalnych i ogólnopolskich. Pozostawił po sobie olbrzymią kolekcję

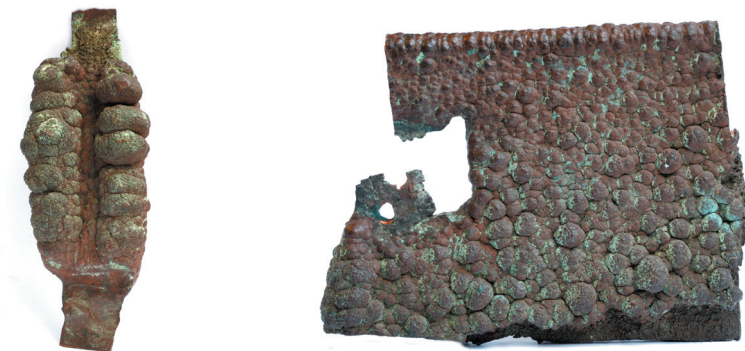
⁸ J. Czarnocki, *Prace geologiczne*, Warszawa, 1956, t. 5, z. 1, tab. XVIII.

⁹ MNKi/KM/P/5, mps, s. 31, odbitka ozalidowa.

¹⁰ MNKi/P/1-24.

¹¹ <https://de.wikipedia.org/wiki/Hirtenberger> [dostęp: 28.04.2021].

geologiczną, dokumentację badawczą oraz unikatowe archiwum fotograficzne, które stały się ważną częścią zbiorów przyrodniczych Muzeum Narodowego w Kielcach¹². Otrzymaliśmy również w darze 1351 książek oraz 75 czasopism i nadbitek autorskich, które wzbogaciły bibliotekę muzealną.

Ryc. 3. Miedź elektrolityczna wyprodukowana przez braci Łaszczyńskich, MNKi/Pf/2914 (11x8x2 cm), 2915 (12x4x3 cm)

W przekazanej kolekcji bardzo cenne są trzy okazy miedzi elektrolitycznej (ryc. 3)¹³ otrzymanej przez braci Łaszczyńskich. Ciekawostką do odnotowania w tym kontekście jest porowata, nieregularna, z soplewymi zgrubieniami, blaszka miedziana znaleziona przy grobli na rzece Hutce w Podpolichnie – w miejscu, gdzie od XIV do XVII w. funkcjonowała huta miedzi na potrzeby kopalni w Miedziance. W zbiorze znajduje się kilkadziesiąt bardzo interesujących okazów mineralogicznych i skał – przede wszystkim węglanowych rudy miedzi (malachitu i azurytu) również z barytem i galeną¹⁴. Na szczególną uwagę zasługują próbki minerałów i skał z okresu I wojny światowej znajdujące się w 64 blaszanych pudełkach po zapalnikach. To podobny zbiór do wymienionego powyżej z kolekcji J. Czarnockiego. Jest on jednak większy i lepiej zachowany. Pudełka są różnej wielkości – od 6x6x2,5 do 7x8x4,5 cm pochodzących od dwóch producentów zapalników, opisaną powyżej firmy „Hirtenberger Patronen - Zündhütchen - und Metallwaarenfabrik Keller & Compagnie“ oraz „Sellier & Bellot” z Pragi¹⁵ (ryc. 4).

¹² Biografię Jerzego Fijałkowskiego opisano szczegółowo w opracowaniu J. Fijałkowski, M. Kolasa, P. Król *Rodziny kieleckie. Fijałkowscy*. MHKi, MNKi, Kielce 2010, s. 1-29.

¹³ MNKi/Pf/2914-2915, 3183.

¹⁴ Nie podajemy szczegółowych danych, ze względu na dużą liczbę okazów i ich rozproszenie w kolekcji (brak ciągłej numeracji). Zainteresowani powinni przeprowadzić kwerendę.

¹⁵ https://en.wikipedia.org/wiki/Sellier_%26_Bellot [dostęp: 29.04.2021].

Ryc. 4. Próbkę minerałów miedziowych z okresu I wojny światowej w blaszanym pudełku po zapalnikach, wym. 6x6,5x3,5 cm. MNKi/Pf/2884

W środku, oprócz minerałów i skał, znajdują się również karteczki z opisami w języku niemieckim, zawierające ich nazwę, miejsce pozyskania w kopalni oraz procentową zawartość miedzi¹⁶.

Duże zainteresowanie historią górniczą w Miedziance ma odzwierciedlenie w 80 fotografiach J. Fijałkowskiego, które wykonał w latach 1951-1984. Przedstawiają one m. in. stan zachowania opuszczonego domu rodziny Łaszczyńskich w 1967 r. (ryc. 5) i 1984 r. (obecnie są to już tylko zarośnięte roślinnością pozostałości schodów i fundamentów).

Ryc. 5. Dom rodzinny Łaszczyńskich w Miedziance, fot. Jerzy Fijałkowski, 1967 r. MNKi/Pf/1672

¹⁶ MNKi/Pf/2850-2913.

Na jednej z fotografii z 1965 r. widać stary, drewniany domek, przy którym J. Fijałkowski prowadzi rozmowę z Wincentym Sornatem (ryc. 6), byłym pracownikiem kopalni miedzi w Miedziance¹⁷. Jest także zdjęcie z 1966 r. tzw. „Marmurołomu Łaszczyńskich”, eksploatowanego w latach dwudziestych XX w¹⁸.

Ryc. 6. Dom Wincentego Sornata w Miedziance. Na ławce przed domem siedzą Wincenty Sornat i Jerzy Fijałkowski, fot. Eugenia Fijałkowska, 1965 r., MNKi/Pf/1331

Unikatowe fotografie z 1953 r. przedstawiają pozostałości klatki windy szybu (ryc. 7) i fragmenty koleb z czasu eksploatacji kopalni przez Austriaków podczas I wojny światowej¹⁹.

Ryc. 7. Klatka windy szybu z kopalni miedzi. Miedzianka, lata 50. XX w., fot. Jerzy Fijałkowski. MNKi/Pf/2757/129

¹⁷ MNKi/Pf/1330.

¹⁸ MNKi/Pf/1522.

¹⁹ MNKi/Pf/2757/127, 129.

W tym okresie J. Fijałkowski udokumentował działalność górniczą, związaną z próbą uruchomienia kopalni, wykonując zdjęcia wieży wyciągowej szybu „Piotr”²⁰. Sfotografował również wnętrze sztolni „Zofia”, m. in. ze śladami otworów strzałowych²¹ oraz samą górę Miedziankę z licznym zrobami górniczymi na jej powierzchni. Wiele zdjęć dotyczy też kamieniołomu „Ołowianka”, wśród których znajduje się jedno z odpadowymi blokami marmurowymi, które pochodzą zapewne z okresu międzywojennego²². Na uwagę zasługuje fotografia starych zrobów poszukiwawczych na Panińskiej Górze w Korzecku²³ wykonanych w pierwszej dekadzie XX w. J. Fijałkowski odnotowuje w artykule, że przejawy występującej tu mineralizacji (wprysknięcia chalkopirytu w kalcytcie i powstałe na nim – w wyniku utlenienia – węglany miedzi) były przedmiotem zainteresowania braci Łaszczyńskich²⁴. Ponadto w swoich dziennikach polowych (1952-2002) opisuje historię eksploatacji rud miedzi i surowców skalnych w Miedziance i na Ołowiance oraz geologię tego terenu. Dzienniki polowe dotyczące Miedzianki [rok (nr)]: 1952 (2), 1953 (6,7), 1954 (10,11,12), 1957 (20,21), 1959/1969 (23), 1962/1963 (26), 1964 (30), 1965 (34), 1967 (41), 1968 (43), 1969 (45), 1971 (50), 1975 (65), 1978/1979 (71), 1984 (78) oraz Ołowianki: 1951 (1), 1955 (13), 1956 (17), 1957 (20,21), 1958/1959 (22), 1965 (34), 1966 (37), 1967 (40), 1968 (43)²⁵. Ciekawym obiektem jest kilof górniczy (szytgarski) z okresu I wojny światowej, który był przechowywany u gospodarza Franciszka Świercza w Gałęzicach²⁶.

Bardzo cenną kolekcją, zdeponowaną przez pana Michała Łaszczyńskiego (wnuka Marii i Bolesława) w 2020 r., są negatywy fotograficzne i dwie pocztówki. Jedna z nich przedstawia widok okolic Miedzianki zimą i zawiera korespondencję do Marii Łaszczyńskiej w Sulisławicach z 1907 r., druga zaś z widokiem Miedzianki od wschodu, wysłana (1904 r.) przez „KK” – prawdopodobnie przez dr Karola Koziarowskiego z Warszawy – do Stanisława Łaszczyńskiego, dotycząca eksponowania okazów mineralogicznych z Miedzianki. K. Koziarowski od 1902 r. pracował w Muzeum Przemysłu i Rolnictwa w Warszawie²⁷.

²⁰ MNKi/Pf/2759/164-166.

²¹ MNKi/Pf/2758/76-85.

²² MNKi/Pf/2759/66.

²³ MNKi/Pf/2758/113.

²⁴ J. Fijałkowski, *Panińska Góra. Opowieści z Gór Świętokrzyskich*, Zagnańsk, cz. 15, s. 14.

²⁵ MNKi/Pf/2166-2848 (zespół dzienników polowych).

²⁶ MNKi/Pf/4169.

²⁷ S.J. Thugutt, *Nauki geologiczne na Uniwersytecie Warszawskim w latach 1869-1915*, „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki”, 1956, 1/3, s. 565.

Natomiast kolekcja 224 negatywów fotograficznych jest kapitalnym materiałem, poświęconym rodzinie Łaszczyńskich w Miedziance od lat trzydziestych XX w. do ok. 1947 r. Negatywy, w postaci błon ciętych, celuloidowych o wymiarach od 4x4 do 6x9 cm, zostały wykonane częściowo aparatem Polaroid. W przeważającej liczbie są to fotografie przedstawiające Marię i Bolesława Łaszczyńskich oraz ich dzieci. Tylko na niewielu fotografiach znajdziemy Stanisława Łaszczyńskiego (brata Bolesława) (ryc. 8) oraz rodzinę z Sulisławic.

Ryc. 8. Góra Miedzianka.
Na pierwszym planie Bolesław Łaszczyński, za nim – z uniesioną ręką – stoi jego brat Stanisław, przed 1939 r. Z kolekcji Michała Łaszczyńskiego, w depozycie MNKi

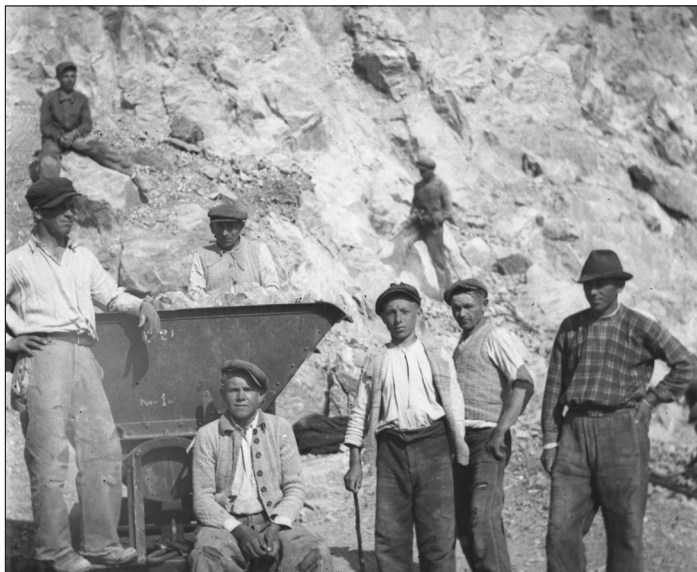
Dużą część stanowią fotografie grupowe zaprzyjaźnionej młodzieży z rodzin Łaszczyńskich, Gierowskich z Kielc i Braunów z Bolmina. Niestety, w omawianym zbiorze nie ma zdjęć kopalni miedzi, dawnych zrobów, czy pozostałości urządzeń technicznych. Dobrze udokumentowana jest natomiast działalność kamieniołomu w Ołowiance – zapewne w niewielkim stopniu z okresu działalności braci Łaszczyńskich (ryc. 9, 10)²⁸.

Wiele z nich dotyczy również prac prowadzonych przez Zakład „Sitkówka”, który wydzierżawił go w 1937 r. na 15 lat, od wspólnoty wsi Miedzianka²⁹. Kolekcja zawiera też zdjęcia linii kolejki wąskotorowej, prowadzącej z Miedzianki do Rykoszyna i stacji przeładunkowej wybudowanych w latach 1937-1939. Bardzo ciekawe są fotografie mieszkańców okolic Miedzianki, szkoły szybowcowej w Polichnie, pałacyku w Oblęgorku i dworu w Sulisławicach.

²⁸ Od 1926 r. kamieniołom eksploatowany był przez firmę Franciszka Czarnowskiego z Kielc, a od 1933 r. przez „Marmury Kieleckie”. Po 1937 r. wydobywcę prowadziły zakłady wapieniczne w Sitkówce; J. Gągól, P. Król, J. Urban, *Złoże i kopalnie eksploatowane przez „Marmury Kieleckie”* [w:] *Z dziejów Marmurów Kieleckich (1876-2016)*, Kielce, 2020, s. 177.

²⁹ P. Król, G. Pabian, A. Fijałkowska-Mader, *Historia przemysłu wydobywczo-przetwórczego w rejonie Sitkówki koto Kielc w pierwszej połowie XX wieku.*, „Studia Muzealno-Historyczne”, t. 11, 2019, s. 106.

Unikatowym depozytem w zbiorach Muzeum Narodowego jest *Księga akcji imiennych i świadectw tymczasowych (księga akcyjna)* Towarzystwa Kopalni i Hut Miedzi i Ołowiu „Zofja” w Miedziance, Spółka Akcyjna, przekazanym przez panią Annę Kulińską z Leszna, wnuczkę Marii i Bolesława Łaszczyńskich.

Ryc. 9, 10. Kamieniołom „Ołowianka”, lata 30. XX w. Z kolekcji Michała Łaszczyńskiego, w depozycie MNKi